

ŠT. 10 1934/35 VRTEC LETNIK 65

Naš veliki praznik se bliža.

Priprave za Euharistični kongres napredujejo od dne do dne. Časopisje skoraj vsega katoliškega sveta omenja v tem času našo euharistično slavnost, ki bo združila v Ljubljani velikanske množice vernih častilcev svetega Rešnjega Telesa iz vse Jugoslavije, pa tudi mnogo udeležencev iz tujine. Prav posebno se vesele onih dni naši mladi prijatelji Jezusovi, ki bodo napravili presveti Euharistiji posebno proslavo in dali kongresu ljubko obeležje.

Za kongres se zanima s prav izrednim veseljem sveti oče Pij XI., ki je določil primasa (prvega škofa) poljskega naroda, kardinala Augusta Hlonda za svojega zastopnika na kongresu. To je še prav posebna odlika za nas, saj se navadno ne zgodi, da bi na pokrajinskih kongresih poglavarja svete Cerkve zastopal kardinal.

Tudi naša državna oblastva se zavedajo, kako važen je naš kongres. Minister za promet je dovolil udeležencem kongresa polovične vozovnice po železnicah. — Nj. kralj. Vis. knez-namestnik Pavel je pa daroval iz svojega za kritje stroškov 20 tisoč dinarjev.

Ko želimo, da bi se vse, kar je določeno na sporedu kongresa, srečno, lepo in častno izvršilo, pa tembolj prosimo Boga, da bi se v naših srcih naselila, okrepila in utrdila ljubezen do presvete Euharistije, in da bi se zlasti naša mladina oprijela pogostnega svetega obhajila in se tako utrdila za nevarnosti in boje, ki jo čakajo v življenju.

P. J. Stahl — A. A.:

Maruška.

(Konec.)

XX.

Poslednja venca.

Vse se je bilo ponesrečilo, vse je propadlo.

»Je še dolga pot?« je vprašala Maruša.

»Si hudo izmučena, draga moja?« jo je vprašal veliki prijatelj.

»Ne, nisem. Le vedeti hočem, ali bova še dolgo hodila.«

»Hvala Bogu, ne bova. Ali vidiš tisti gozd na desni? No, dobro! Tam bova počivala. Toda, otrok moj, s tvojimi močmi je pri kraju!«

»Ne, ne! Pravim ti, verjemi mi, da ne.«

Toda mož vidi, da bi utegnila omagati, zato jo vzame v naročje, da bi jo nesel.

»Ne, ne, nočem, da bi me še nosil!« je vzkliknila. »Saj si bolj truden kot jaz. Nočem, ne maram!« Sama sebi je govorila: »To je sramota, da bi nosili človeka, ki se je že toliko bojeval, ki je zmagoval in bil premagan, ko še malo ni ranjen.« Končno je le priznala, da bo tako prav.

Dan se je začel nagibati. Sonce ni več tako pripekalo. Steza se je vila zdaj med njivami ječmena, rži in pšenice, ki jih vojska še ni opustošila, zdaj skozi gozdiče polne svežega vzduha. Ptiči vseh barv, metulji najrazličnejših vrst in roji divjih čebel so se spreletavali in brenčali, kot bi se nič na svetu ne bilo spremenilo. Njihova mala Ukrajina je ostala nedotaknjena in ni slutila ničesar. Sončni žarki, ki so sinoči nedaleč odtod obsevali krvave poljane, so silili skozi listje. Na koncu poljane se je pojavila vasica; hišice so se belile med vrtovi in sadovnjaki.

Prišla sta na polje. »Joj, koliko plavic!« je vkliknil prijatelj. »Poglej vendar, Maruša! Nikoli jih še nisva videla toliko in tako lepih!«

»Veš, Maruša, prilleglo se nama bo, če malo sedeva. Z drobnimi prstki mi boš spletla iz plavic lep venček.«

Iztegnil je dolgo roko in začel trgati plavice, ki jih je dosegel.

»Ne trgaj jih s prekratkim pecljem!« mu je rekla Maruša. »Pripravnejše bodo za venec in tudi trdnjši bo.«

Veliki prijatelj ni bil preveč spreten. Včasih je izpulil kar cel šop, da bi imel dolge peclje. »Ne smeš tako!« ga je karala Maruša. »Če izpuliš korenine, ne bodo več pognale. Kako bi te oštela moja mati!«

»Cvetlic res ne znam lepo nabirati.« je dejal stari junak.

»Dovolj jih je, dovolj! Toliko si jih natrgal, da ne vem, kam bi z njimi.«

Veliki prijatelj je z zanimanjem opazoval zdaj delo drobnih prstov, ki so spletali vence, zdaj Marušin obraz, ki se je naenkrat zresnil.

»No, kaj premišljuješ, otrok?« jo vpraša. »Spomnila sem se plavic, ki rastejo okrog naše hiše, in vencev, ki mi jih je spletala mama, ko sem bila še majhna.«

Čečvik jo je ustavil: »Da, kje je?«

»Komu ne bi bilo hudo?« je dostavila. »Le ptiči so brezskrbni, ki jim ni mar, kaj se med svetom godi.«

Deklica je vstala. Nadaljevala sta pot. Nista še dolgo hodila, ko zapazita vasico.

»Vidiš to vas, Maruša?« jo je vprašal veliki prijatelj.

»Da, vidim jo,« je odvrnila.

»Velika je, kajne?«

»Da, velika se mi zdi.«

»Da, mnogo vasi je velikih v naši nesrečni Ukrajini. Veliko je v njih ženâ, mater, sestra in zaročenk, pa tudi otrok, ki žalujejo; kajti po tej in po drugih stezicah so odšli njihovi možje in sinovi, njihovi bratje na vojsko.«

Hodila sta še dolgo, a molče.

Iz daljave sta videla gozd, naglo sta se mu približala.

»Tu sva,« je rekel veliki prijatelj, razmikal veje in prodiral v hosto. »Brž bova našla goščo, kjer bova iznova počivala.«

Imel je svoj cilj, kajti skrbno je pretaknil vsak grmič in prisluškoval ob vsakem šumu, da poišče na tleh in na trati sledove ali znamenja, ki jih je hotel odkriti.

Slednjič se je pred njima odprla jasa, kjer sta se ustavila.

»Odpočij se, Maruša! Vidiš to trato, ta mah? Sédi pod hrast! Tisoč let je morda star. Vse je videl in še ni padel.«

V resnici je bil hrast veličasten. Na vse strani je raztezal velikanske veje, pod njim je bil prijeten hlad.

Prav zraven tega orjaka je ležalo na tleh od let podrto deblo drugega hrasta. Veliki prijatelj ga je ogledoval in začel misliti:

»Sekira se ga ni nikoli doteknila. Nikoli ni okusil nasilja ljudi, še strela ga ni nikoli oplazila: a glej, zdaj leži na tleh. Tako gre vse, kar živi na zemlji, po poti minljivosti. Toda iz prahu in prsti hrasta bo zrastle nova mladika. Celo stvari vstajajo v mahu od mrtvih!«

Otrok ga je začudeno poslušal, obenem pa zapazil na golem deblu starega hrasta skoraj enak venec iz plavic, kot ga je bila spletla sama. Čudovito! Odkod to? In plavice so bile še skoro čisto sveže.

Maruša ga pokaže velikemu prijatelju. Ta pa se ni prav nič začudil. Prijel je venec in ga vrgel Maruši na kolena in rekel: »Tebi, Maruša, povem lahko vse. Venec nama naznanja, da kmalu ne bova sama v gozdu. Prijatelji so že na poti. Nenadoma se je globoko iz gozda slišal žvižg.

»To je mladič, brez dvoma,« je rekel veliki prijatelj. »Njegov glas še ni čisto razvit. Očeta bi bilo bolje slišati. Čuj Maruša! Poskusil bom temu novincu dati dober nauk!«

Položil je prste na ustnice in z njimi tako rezko zabrlizgal, da bi ga ne preglasila najmočnejša ptica pevka v gozdu. Kmalu je bilo slišati odmev. Od treh strani so mu odgovarjali slični klici.

»Ne vznemirjaj se!« je rekel Čečvik Maruši. »Šaj vidiš, za kaj gre. Nekaj časa te bom moral pustiti samo. Ostani tu in ne hodi drugam! Kmalu se bom vrnil pote. Ne zapuščaj svojega mesta!«

»Ostala bom,« je odgovorila Maruša in si mislila: Prijatelji so, ki jim daje ukaze ali navodila.

Veliki prijatelj je razmaknil vejevje in si delal pot v goščavo. A spomnil se je nečesa in se vrnil. Še enkrat je hotel videti junaško tovarišico.

»Nikar se vdati žalostnim mislim,« ji je rekel.

»Ne, ne bom žalostna,« je odgovorila Maruša. »Odločna bom!«

Veliki prijatelj je izginil v globinah gozda.

XXI.

Prestreljeni robček.

Maruša je preudarjala, zakaj ljudje škodujejo drug drugemu, namesto da bi se ljubili med seboj. Ali moj oče išče prepira s svojimi sosedi? Še na misel mu ni prišlo, da bi kdaj vzel drugemu polje in hišo. Zakaj nam hočejo ugrabiti Ukrajino? Rodovitna in najbogatejša dežela je, to je res. Ali je to potem upravičen razlog, da preženejo iz nje tiste, katerih lastnina je?

Moj Bog! Kdaj bodo vsi ljudje dobri in res dobri?

Globok mir, senca in sveži zrak jo je telesno zelo poživil, ker je bila izmučena od naporne hoje.

V gozdu je postajalo mračno. Nevidna roka je počasi zavila vse zelene velikane v ogromen črn plašč.

Maruša se je v strahu dvignila.

Izenada pa so od vseh strani zagrmel puške. Počilo je mogoče več kot tisočkrat. Videti je bilo, da se je po vsem gozdu obenem vnel boj. V desetih minutah, ki so se deklici zdele silno dolge, je bilo vse končano.

Še daljši in še mučnejši se ji je pa zdel nesrečni molk, ki je nastal po bojnem vpitju.

Maruša si je mislila: »On, on je tudi sredi ognja.« Oborožen je bil in je hotel utreti našim pot preko meje. A v tem gozdu so jih presenetili. V božjih rokah smo. Od Boga čakajmo svoje usode!« Sedla je pod veliki hrast in molila za vse, ki jih je ljubila. Vsa zatopljena v gorečo molitev je baš prosila: »Gospod, daj, da ga bom še videla!« Zdelo se ji je, da sanja, kakor da se pregiblje listje in pokajo veje. Toda saj ni sanjala: šumelo je blizu, prav blizu, komaj nekaj korakov od nje. Nenadoma so se veje razmaknile in prikazal se je veliki prijatelj. Bog ji je izpolnil željo. Toda, ali je to resnično veliki prijatelj ali je le njegova senca? Tako bled je bil njegov obraz, da je deklici vzklik veselja, ki je prišel iz otroškega srca, skoraj zamrl na ustnicah.

»Maruša, ali vidiš ta rdeči robec?« je zaklical.

»Da, vidim ga.«

»No, dobro. Peljal te bom na rob gozda in ti pokazal pot. Hodila boš naravnost, dokler ne prideš do polja, z ajdo posejanega. Črez polje pelje steza. Po stezi prideš do mostiča. Na tem mostu boš izpustila oba venčka. Z druge strani mostu boš opazila na levi za malim mlinom gozdič, ki bo iz njega prišel mož. Če ti poreče: 'Dobri Bog naj ti pomaga!', mu boš odgovorila: 'Dobri Bog mi je pomagal!' in mu daj ta robec! Si me dobro razumela, Maruša?«

Počasi je govoril veliki prijatelj, počasi, kot ni imel navade. Bolj in bolj je bledel.

»Ranjen si!« mu je rekla Maruša. »Ranili so te!«

»Majhna praska, Maruša; jutri je ne bo več. Pojdi, ljuba moja, pojdi!« Prijel jo je za roko.

»Kako imaš mrzlo roko!« je vzkliknilo dekle.

»Ne misli na mojo roko, srček. Hiti! Najprej pusti na mostu oba venca in potem daj robček možu, ki bo prišel iz gozdiča, če te bo ogovoril: 'Bog ti pomagal!' Pogum, Maruša! Gre za rešitev junaških branilcev, ki so še ostali v Ukrajini.«

Veliki prijatelj je hotel delati Maruši pot, pa ni imel moči. Ko je Maruša videla, kako je slab, ji je oledenelo srce.

Nenadoma sta dve mišičasti moški roki razmaknili veje. Presenečena deklica je skočila pred prijatelja, misleč, da mu grozi nevarnost.

»Ne boj se, Marušal!« ji je rekel Čečvik. »Prijatelj je, zanesljiv in zvest prijatelj.«

»To je moj tovariš Peter,« je rekel Čečvik. »Oglej si ga, kakšen hrust je tudi on.«

»Peter! Ne misli name, temveč na druge! Na vsak način je treba preprečiti, da ne padejo v to vražjo zasedo.«

Veliki prijatelj je še enkrat ponovil naročilo Maruši in ji izročil robec.

Maruša je vzela robec in mu rekla: »Storila bom vse, kakor si mi naročil.« Ko se je Čečvik poslovil, je Maruša opazila, da ima krvave rokave.

»To je tvoja kri!« mu je rekla. »Kje si ranjen? Ali na roki? Daj, da ti jo obježem.«

»Bodi pametna, Maruša! Zavoljo krogle, ki je priletela v roko, pač ni treba imeti skrbi. Saj nismo odšli na pot, da bi se nam dobro godilo. To bo uredil Peter. Hiti, kar moreš. Če se ti posreči, da prineseš robec tistemu, ki ga pričakuje, boš storila veliko, dobro delo. Čakaj, daj robec na glavo. Hitreje in od daleč ga bo zagledal.«

V tem hipu se je čul strel in za njim še drugi. Od desetih strani se je hkrati zaslislalo streljanje. Ni bilo blizu, a tudi ne daleč.

»Vrnili so se v gozd, vrnili z nabitimi puškami.« je rekel Peter. »V petih minutah so lahko pri nas.« Lev se je vzravnal. Peter mu je dal samokres v roko, ki je bila še zdrava.

»Slišiš?« je rekel Čevčik Maruši. »Teci, kar moreš, in na vse drugo pozabi. Gre za Ukrajino.«

Maruša je stekla kot puščica. Ko pa je prišla na stezo, ki vodi čez ajdovo polje, in je morala zaviti s poti, se ni mogla vzdržati, da ne bi še slednjič pogledala njega, ki ga je s toliko žalostjo zapustila.

Ajda je že za njo. Glej mostič! Položila je nanj oba venca. Na uho ji je nenadoma udaril zamolkel šum, ki je bil vedno glasnejši. Od daleč je bilo videti, da se bliža Tatar. Maruša je šla črez most. Venca sta na njem. To je dobro. V bičevje se skrije. Jezdec je prihajal in spustil vajeti. Ali je kaj zapazil? Upa, da ne. Komaj je Maruša napravila nekaj korakov v bičje, počí puška. Rdeči robec in lepa glavica, ki jo je pokrival, sta padla med trstje.

Tatar prijezdi na most. Na tleh opazi dražestno telo. Otrok je! A kaj je ta rdeči robec, ki ga ima na glavi? Kos blaga, ki ga je njegova krogla prevrtala. Ni vredno, da bi ga snemal.«

Brž požene konja in zdirja dalje.

Nastala je tišina, kakor bi se ne bilo nič zgodilo.

Medtem je prišel počasi iz gozdíča, ki naj bi ga Maruša našla, kmetič, ki je nosil težko breme. Stopil je mimo mlina, ki se je ves kopal v srebrnih luninih žarkih. Še malo ni slutil, da še pravkar ni bilo varno hoditi po tej cesti.

Pride na most, zagleda oba venca, ju pobere in obesi na tovor. Pri tem se zagleda v bičje. Kaj neki se tam rdeči? Zavzame se. Deklico, mlado, blede opazi. Ena noga ji leži v vodi. Poklekne. Mrtva je. Truplo dvigne in ga potegne na breg. Polna luna sveti. Kmetič presunjeno gleda nežni obraz, ga prekríza in pravi: »Naj ti pomaga dobri Bog!« A deklica ne more odgovoriti: »Bog mi je pomagal.« Kmetič se dvigne, pozabi na tovor, prime in obdrži le venca ter odhití. Kam se mu tako mudi? Tja za mlin, v gozd. Rdeči robec in venca sta prišla v prave roke. Maruša je izvršila svojo nalogo. Poslednji zvesti prijatelji in velika prijateljica so rešeni.

XXII.

Slava premaganim.

Dolgo, dolgo je že preteklo, odkar se je izvršila ta zgodba, a še danes stoji v Ukrajini velik grič in na njem mogočen križ iz rožnatega granita. V ta križ je vklesano ime:

Maruša.

Ta grič se imenuje Korgan, t. j. dekliški grob. Na tem griču rasto rože, ki jih ni najti nikjer drugod in uspevajo le tu. Pravijo jim »marušice«.

Ob tihih večerih pripovedujejo o kozaku, ki je sam z eno roko — drugo je izgubil v boju — zgradil ta grič. Le majhen deček, Taras po imenu, mu je pomagal. In ta junak je po končanem delu osivel in vse ostalo življenje prejel ob vznožju griča: tako jočejo le junaki. Iz vse dežele romajo dečki in deklice na grob male deklice v spremstvu svojih staršev. Tja prinašajo venčke in svetinje, ki so jih skovali Maruši na čast.

Nal Odpri usta!